

સ્વરાજ્ય સભાના લાભાર્થે

શ્રીમાન પંડીતજી ઓંકારનાથના

જલસાની.

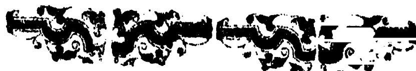
પદ્યાવલી.

સ્વરાજ્ય સભા.

મૂલ્ય ૦—૨—૦

પ્રકાશક.

હરિપ્રસાદ પીતાંબરદાસ મહેતા

અમદાવાદ.

મંત્રી સ્વરાજ સભા પ્રત. ૧૦૦૦

આવૃતી પહેલી. સંને ૧૯૨૧

મહાલક્ષ્મી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં શા. ગીરધરલાલ પ્રેમચંદે છાપી. અમદાવાદ.

ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગીતનો ક્રમ.

સર ફરોશીકી તમન્ના

આ ગયા હૈ કર્મ યુગ કુછ કર્મ કરના શીખ લો

જલ તરંગ.

સંવાદ. (ઉર્દુ સંગીત)

અમારી ફકીરી.

તબલા તરંગ.

જાગે હીંદ.

ફીડલ વગેરે વાજીંત્રો.

સ્વતંત્રતાનું સંગીત.

વંદે માતરમ્.

ગઝલ.

સર ફરોશી કી તમન્ના અબ હમારે દિલમેં હૈ,
દેખના હૈ જોર કીતના બાજુએ કાતિલમેં હૈ;
રહરવે રાહે મહોબ્બત રહે ન જાના રાહમેં,
લજ્જતે સહેરાને-વર્દી દૂર યે મંઝીલમેં હૈ;
આજ ફિર મકતલમેં કાતિલ કહે રહા હૈ બાર બાર,
ક્યા તમન્નાએ શહાદતભી કીસીકે દિલમે હૈ ?
અય શહીદે મુલ્કો—મિલ્લત મે તેરી ઉપર નિસાર;
અબ તેરી હિમ્મતકા ચર્ચા ગેરકી મહફીલમેં હૈ,
વક્ત આને દે તુઝે બતલાયંગે અય આસમા !
હમ અભીસે ક્યા બતા દે ક્યા હમારા દિલમેં હૈ,
અબ ન પહેલે વલવલે હૈં ઔર ન અરમાનોંકી ભીડ;
સિર્ફ મિટ જાનેકી યક હસરત દિલે બિસ્મિલમેં હૈ.

ગઝલ રાગ ભૈરવી.

આ ગયા હૈ કર્મ યુગ કુછ કર્મ કરના શીખ લો
દેશ પર અરૂ જાતિપર હસ હસ કે મરના શીખ લો
મારને કા નામ મત લો પહેલે મરના શીખ લો
શાંતિ કે સિદ્ધાંતસે યમસે ન ડરના શીખ લો
પાર યદિ હોતા તુમે પરતંત્રતા દુઃખ સિંધુસે
તૈર કર તો રક્ત સાગરસે ઉતરના શીખ લો
ફિર જલાદો સકલ સંસારકા આજ માત્રમેં

દેશ દુઃખ કી આગમેં પર પહિલે જલાના શીખ લો
જેલ યાત્રા કે લિયે દિન રાત ઉત્સાહિત રહો
કૃષ્ણ જન્મ સ્થાનમેં નિર્ભય વિચરના શીખ લો
દેખના હૈ દૃશ્ય ભારત વર્ષમેં યદિ સ્વર્ગકા
દેશકા તો પ્રાણ પનસે દુઃખ હરના શીખ લો.

અમારી ફકીરી.

(ગઝલ)

અમે લીધી ફકીરી આ; અમારી ભૂમીને કાજે;
જગાવી ઇશ્કની ધુણી, અમારી હીંદને કાજે.
ભૂકતો પૂજા દીધી છોડી, ફાતાઓ રાખમાં રોળી;
અમે સૌ હિંદને માટે, લીધી વસ્ત્રી હવે ઝોળી.
ફિરસ્તા મુર્શિદોના સહુ, વચનને દૂર તો કીધા;
અમૃત સમ સુખ ત્યાગીને, કટુ સમ ઝેરને પીધાં.
કિતાબો વેદ પુરાણો, લીધાં પાણી મહી સરવા;
ખુદાની ન્યાતમાં અમને, અમોને હિંદની પરવા.
અમોને સહુ નમે નસમાં, જુઓ નિશો બધે વ્યાપ્યો:
તમે તેને દફા કરવા, ફકીરો હીંદને આવો.

નમોને છે પડી ટેવો મજેહારી ઉડાવાની;
આ મારી એ બુરી આદત, વફાદારી ઉડાવાની.
અમો મસ્તાનના મસ્તાનની એ ઓર મસ્તી છે;
અમારી આ અમારી હિંદને કાજેજ હસ્તી છે.

સૈયાદ !

જનાબ કયસર દહેલવી કી.

ફરયાદ.

ઉજાડ કર મેરા ગુલ્શનસે આશયાં સૈયાદ;
રહેગા તુભી ન દુન્યામેં શાદમાં સૈયાદ.
સંભલ કે ગિરતી હય અબ તુઝપે બિજલીયાં સૈયાદ.
ગઇ હય આહે રસા સુએ આસમાં સૈયાદ. ૨
ઝમાને હાલસે કુછ તો હમેંભી કેહને દે,
ગલા ન ઘોંટ ઝરા ખોલ ઝિબ્લીમાં સૈયાદ. ૩
વફા શઆર રહે તેરે જાંનિસાર રહે,
ઇસિ આસ પર કે તુ હય અપના કદ્રદાં સૈયાદ. ૪
કરમ કે બદલે જો હોતા હય અબ સિતમ હમ પર,
બેલી યા કોન્ન તેરા થી ગેહી ઝમાં સૈયાદ. ૫

સિલા વફાકા તેરે હમસે યેહ મીલા હમદમ,
કે આજ લુટતા હય હસ્તી કા કારવાં સૈયાદ. ૬
કુસુર કિસિકા હય ખુદ સોચલે જરા દિલ મેં,
જમાના કિસ પે ઉડાતા હય ફિલ્લીયાં સૈયાદ. ૭
કુછ અપને વક્ત કી ભી યાદગાર રેહનેદે,
મિટે હુઉંકા મિટાના હય ક્યું નિશાં સૈયાદ, ૮
યેહ યાદ રખ કે ખુદા કો ભી મુંહ દિખાના હય,
સિતમ તો જો તેરા જી ચાહે કર યહાં સૈયાદ. ૯
ખુદા કરે ન ફલે નખ્લે આરઝુ તેરા,
મિટાએ ગુલશને હિર્સો હવા ખિઝાં સૈયાદ. ૧૦
વોહ દિન ગએ કે હમે જિન્દગી કી હસરતથી,
ફઝુલ કત્લકી દેતા હય ધમકીયાં સૈયાદ. ૧૧
મઝાકી હય તેરી જાદુ બયાનીયાં કયસર.
કે અપની ભુલ ગયા નગ્મરાનીયાં સૈયાદ. ૧૨

ખાકે હિંદ.

૧

અયિ ! હિન્દભૂમી તારો મહિમા દિગન્ત ગાજે,
એવી અભિનિધિ તેં કુદરત તને નવાજે;
તુજ ભાલ પટ સનાતન સૌન્દર્ય તેજ રાજે.

જોડી જગે નીરખતાં તારી જડે ન આજે;
પ્રતિ પ્રાતઃ બાલ ભાનુ તુજ આરતિ ઉતારે;
હિમાદ્રિ કેશ તારા કિરણો થકી સમારે.

૨

સંસ્કૃતિ-પુર અહિંથી ફેલ્યાં દિશાએ ચારે,
ચાન અર્ણને કિનારે ચેતન અજબ પ્રસારે;
આલમ બધી છવાઇ અજ્ઞાન અંધકારે,
અમ ભૂમી દીપ સાહ્ય. ઘેરે ભૂલ્યાં તે ઠારે;
ગ્રીસે ન સંસ્કૃતિની જોતાં જડે નિશાની,
ત્યારેય હિન્દ આંગણુ રેલી ઉષા યુવાની.

૩

પુરાણુ દેવ ભૂમિ કીધ ગૌતમે યશાળી,
તજી દેશ સરમદે નિજ અહીં દેહને પ્રજાળી;
પોષી પ્રજત્વ પ્રીતે કંઈ અકબરે ઉજાળી,
સીંચી રૂધીરે રાણે સરવાડી આ રચાવી;
આ ભુમીની સમાધે શૂરવીર સો સૂતા છે.
ખંડેર અસ્થિ જેનાં અમ અણમૂલી મતા છે.

૪

ખંડેર જીર્ણ એ કંઇ શૂર કિર્તિ હજી કહે છે,
જેનાં અમારી રગ રગ ઉનાં રૂધિર વહે છે.

વ્રજમ. હજીએ દેવની થવે છે.
શ્રોપ હજીએ અમ કાનમાં રેવે છે;
ર શું ન દાખે કંઈ સ્વર્ગ રંગ હજીએ ?
ી શું ન પ્રતાપી પુનિત અંગ હજીએ ?

૫

ર્યું ને મૃદુતા એનાંએ ફુલ ફૂલોમાં,
તા કલાપી આજે પે જંગલોમાં;
 બીજના કડાકા એના એ વાદલોમાં.
યુ વ્યાપી રહી શિથિલતા અમ દિલની અવનતોમાં
ની એ સંસ્કૃતિ કંઈ દેતી પ્રકાશ અમને,
રાનું વતન રહ્યું નહિ બહાલો વિનાશ અમને !

૬

વરસોથી વામ વિધિ પલટી સ્થિતિ અમારી,
વી પટ ભુસાઈ જે જે સ્મૃતિ અમારી;
પુરી થઇ હજી જરી નહીં ધન નિંદ જે અમારી,
શામ શ્રમ કફન વિનાની ભુમિ હિન્દ જે અમારી,
જેનાં પૂર્ણા ખજાના ઉલટા વહી રહ્યા છે,
કુમ ભાગ્ય વરસો કે ગોકુલ સુઈ રહ્યા છે.

૭

વિભુ ! દેશ પ્રેમ જ્યોતિ. હદ થઈ, હવે જગાવો,
બુઝ્યાઃ બધિર કાનોમાં મંત્ર કંઈ સુણાવો;
ચેતન વિહિન ખોખાંઃ ચેતન અજબ સ્ફુરાવો,
આ ભસ્મ રાશીમાંથી ચીણગારી કંઈ ઉડાવો;
વ્હાલું વતન સમાયે, નયનોમાં તાર થઈને,
શિરમાં ખુમારી થઈને, દિલમાં કરાર થઈને.

૮

ફુલ બાગ શોખીનોને ફુલથી લગન મુબારક !
રંગે રસિક જનને રસનાં ઝોલન મુબારક !
બુલબુલને ગુલ મુબારક! ગુલને ચમન મુબારક !
એલિ વિના ના અમને વ્હાલું વતન મુબારક !
નન્દન વને આ ખીલશે અમ ઉર પ્રફુલ કળીશું
જે જનની અંક ઝુલ્યા તે અંકમાં ઢળીશું !

૯

ભોજન જુબ્બાંને અમને વ્હાલાં નુર વતનનાં,
નયનોની રોશનીએ સુખ સત્ય એ જીવનનાં;
જળ હળ ઝગે છે જ્યોતિ રગ રગ એ પ્રેમ અગનના,
'બા કુસુમ સમ છે કાંટા યે આ ચમનન'
થઈ [illegible] ની અમ ભસ્મ લેપ તનં
કીશું પ'